

WOJEWODA OPOLSKI

Opole, 15 listopada 2024 r.

PS.I.431.89.2024.AK

**Pani
Krystyna Wolna
Dyrektor
Miejsko-Gminnego
Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Wojska Polskiego 15
46-310 Gorzów Śląski**

Wystąpienie pokontrolne

W okresie od dnia 4.09.2024 r. do dnia 7.10.2024 r. przeprowadzono kontrolę kompleksową Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gorzowie Śląskim¹, w zakresie realizacji zadań gminy wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej² i zgodności zatrudnienia pracowników jednostki z wymaganymi kwalifikacjami. Szczegółowe ustalenia kontroli zostały przedstawione w protokole.

W wyniku kontroli **pozytywnie z nieprawidłowościami** ocenia się działalność Ośrodka w kontrolowanym zakresie.

Odnosząc się do zadań realizowanych przez Ośrodek w okresie objętym kontrolą³ - **pozytywnie oceniono:**

¹ Zwanego dalej: Ośrodkiem

² Zwanej dalej: ustawą

³ W okresie objętym kontrolą Ośrodek, z uwagi na brak potrzeb nie realizował:

1) **w ramach realizacji zadań własnych gminy**, określonych w art. 17 ustawy, zadań pn.:

- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- udzielanie schronienia;
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- kierowanie do domu pomocy społecznej;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych;
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich;
- opracowanie i realizacja projektów socjalnych;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;

- a) uchwały Rady podjęte w ramach kompetencji określonych w: art. 43 ust. 10, art. 44 ustawy;
- b) kwalifikacje Zastępcy Dyrektora Ośrodka;
- c) kwalifikacje pracowników socjalnych do wykonywania zawodu oraz posiadanego stopnia awansu zawodowego, a także umożliwienie pracownikom socjalnym przez Ośrodek podnoszenie kwalifikacji w ramach szkoleń;
- d) standard zatrudnienia pracowników socjalnych;
- e) pracę socjalną, w tym zawieranie kontraktów socjalnych;
- f) terminowość sporządzenia oceny zasobów pomocy społecznej;
- g) ustalanie prawa, wysokości i okresu uprawnienia do składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- h) ustalanie zakresu, prawa i okresu świadczenia:
 - usług opiekuńczych,
 - specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,a także obowiązku odpłatności za usługi;
- i) kwalifikacje osób świadczących usługi opiekuńcze;
- j) zabezpieczenie i realizację zadań dotyczących:
 - usługi schronienia dla osób bezdomnych z terenu gminy;
 - zapewnienia posiłku osobom tego pozbawionym;
 - dożywiania dzieci w szkołach i przedszkolach;
- k) realizację zadania wynikającego z gminnego programu osłonowego.

W prowadzonych przez jednostkę postępowaniach administracyjnych pozytywnie oceniono:

- a) dowody i ustalenia w zakresie sytuacji zdrowotnej i majątkowej;
- b) terminowość rozpatrywania spraw, w tym przeprowadzania rodzinnych wywiadów środowiskowych lub ich aktualizacji.

Zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych nieprawidłowości

-
- przyznawanie i realizacja usług wsparcia krótkoterminowego w domach pomocy społecznej;
 - współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
 - 2) **w ramach zadań z zakresu administracji rządowej** realizowanych przez gminę, na podstawie art. 18 ustawy, zadań pn.:
 - przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
 - przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom i osobom, o których mowa w art. 5a;
 - prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
 - przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnianie posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Na podstawie kontroli stwierdzono:

1. **Uchybienie** dotyczące uzasadnień prawnych decyzji z naruszeniem art. 107 § 3 k.p.a.
2. **Nieprawidłowości**, w tym:
 - 2.1. **Kluczowe**: brak
 - 2.2. **Znaczące**, w zakresie:
 - a) nie spełnienia przez Ośrodek standardów dostępności dla osób mających problem ze swobodnym poruszaniem się określonych w art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
 - b) braku kwalifikacji Dyrektora Ośrodka, o których mowa w art. 122 ust. 1 ustawy;
 - c) nie ustalenie przez Radę w drodze uchwały:
 - szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia innych niż dla osób bezdomnych oraz szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w mieszkaniach treningowych i wspomaganych, co stanowi naruszenie art. 97 ust. 5 ustawy,
 - zasad zwrotu wydatków za świadczenia z pomocy społecznej (wydatki na usługi, pomoc rzeczową, posiłki, zasiłki na ekonomiczne usamodzielnienie, zasiłki okresowe i zasiłki celowe przyznane pod warunkiem zwrotu) - do czego była zobowiązana mocą art. 96 ust. 4 ustawy,
 - szczegółowych warunków przyznawania wsparcia krótkoterminowego świadczonego w formie dziennej i w formie pobytu całodobowego oraz warunków odpłatności za te usługi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również trybu ich pobierania - do czego była zobowiązana mocą art. 97a ust. 2 ustawy;
 - d) podjęcia przez Radę uchwały:
 - w sprawie szczegółowych zasad przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat i trybu ich pobierania - z wadliwym określeniem przedziałów procentowych dochodu,
 - w sprawie ustalenia zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia udzielających schronienia osobom bezdomnym - niezgodnie z zasadami określonymi w art. 97 ust. 1 i ust. 1a ustawy;
 - e) braku gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, co stanowi naruszenie art. 17 ust. 1 pkt 1;

- f) świadczenia usług wskazanych w § 2 pkt 1 lit a rozporządzenia z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych przez osobę nieposiadającą kwalifikacji;
- g) sfinansowania realizacji zadania własnego gminy, o którym mowa w art. 17 ust. 1 pkt 5 ustawy środkami z budżetu państwa, w przypadku 11 decyzji przyznających prawo do zasiłku okresowego.

2.3. Zwycię, w zakresie:

- a) braku wniosków końcowych w ocenie zasobów pomocy społecznej za rok 2023, co stanowi naruszenie art. 17 ust. 1 pkt 16a ustawy;
- b) warunków lokalowych nie zapewniających w pełni pracownikom socjalnym prawidłowej realizacji obowiązku określonego w art. 100 ust. 1 i 119 ust. 2 pkt 2 ustawy;
- c) ustalenia stronie zasiłku stałego z pominięciem zasady określonej w art. 37 ust. 2 pkt 1 ustawy;
- d) nie dopełnienie obowiązku określonego w art. 48 ust. 11b pkt 3 ustawy;
- e) zawarcia umowy o świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi⁴ nie zobowiązując zleceniobiorcy do składania miesięcznych sprawozdań i informacji zgodnie z wymogami określonymi w *Sposobie wykonywania zadania z zakresu administracji rządowej realizowanego przez jednostki samorządu terytorialnego: organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w województwie opolskim*, przyjętego zarządzeniem nr 71/22 Wojewody Opolskiego z dnia 28.06.2022 r.⁵;
- f) przekazywania sprawozdań resortowych, sporządzanych w Centralnej Aplikacji Statystycznej, nieterminowo lub wymagających korekty z uwagi na błędy, co stanowi naruszenie art. 17 ust. 1 pkt 17 ustawy;
- g) wyliczenia (w 1 przypadku) dochodu strony z uchybieniem art. 8 ust. 3 i ust. 11 ustawy w związku z art. 77 k.p.a.;
- h) wykorzystania w postępowaniu o przyznanie zasiłku na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego kwestionariusza rodzinnego wywiadu środowiskowego część I, co stanowi naruszenie § 4 ust. 1-3 rozporządzenia z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego;

⁴ Zwane dalej: SUO

⁵ Zwane dalej: wytycznymi Wojewody

- i) braku ustaleń, w trakcie postępowania o przyznanie prawa do posiłku, czy dziecko jest jego pozbawione, co stanowi naruszenie art. 48 i 48b ust. 2 ustawy;
- j) braku kontroli jakości świadczonych usług opiekuńczych;
- k) nie ustalania jakości i liczby wykonanych SUO na podstawie: ankiet oraz comiesięcznych raportów podmiotu świadczący usługi (zawierających: karty pracy, sprawozdanie, rozliczenie) tj. zgodnie z wytycznymi Wojewody;
- l) nie ustalenia ze stroną zakresu i rodzaju SUO, o których mowa w § 2 pkt 1 lit a rozporządzenia z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych, co stanowi naruszenie art. 50 ust. 5 ustawy w związku z art. 7 i 77 § 1 k.p.a.
- m) nie zawiadomienia stron (w 29 przypadkach) o wszczęciu postępowania z urzędu strony, co stanowi naruszenie art. 61 § 4 k.p.a. oraz nie odebrania od stron zgody na przyznanie prawa do tego świadczenia, co stanowi naruszenie art. 61 § 2 k.p.a.;
- n) nie dokonania (w 2 przypadkach) ustaleń w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego samodzielnie lub wspólnie z innym domownikiem, co stanowi naruszenie art. 8 ust. 1 i art. 107 ust. 1 ustawy w związku z art. 77 k.p.a.;
- o) nie podjęcia czynności w celu przeprowadzenia wywiadów alimentacyjnych u osób zobowiązanych wobec uprawnionych do usług opiekuńczych, co oznacza nie ustalenie w sposób prawidłowy sytuacji strony i stanowi naruszenie art. 51 ust. 1 oraz art. 107 ustawy w związku z art. 77 k.p.a.;
- p) ustalenie dochodu strony z naruszeniem art. 107 ust. 5b ustawy;
- q) ustalenie odpłatność stronie za jej pobyt w DPS w kwocie przekraczającej 70% dochodu mieszkańca, co stanowi naruszenie art. 61 ust.2 pkt 1 ustawy;
- r) nie weryfikowania przez Ośrodek pozyskanych informacji i oświadczeń stron, w szczególności w zakresie dochodów, co oznacza nie ustalanie w sposób prawidłowy przychodów i stanowi naruszenie art. 107 ust. 5b pkt 5 i 7 ustawy;
- s) nie zakończenia postępowań z 31 wniosków o zasiłek celowy, co stanowi o beczynności organu i narusza zasady określone w art. 8 k.p.a. w związku z art. 2 Konstytucji RP;
- t) nie rozpoznanie (w przypadku 5 spraw) w całokształcie i ograniczenie zakresu rozstrzygnięcia, bez wyjaśnienia w uzasadnieniu przyczyny takiego działania, co stanowi naruszenie art. 3 ust. 3 ustawy, art. 7 i 77 § 1 k.p.a., a także zasady zaufania obywateli do państwa, o której mowa w art. 8 k.p.a. oraz przepisu art. 104 § 2 k.p.a.;

- u) rozstrzygnięć dotyczących:
- zasiłków stałych, gdzie: nie odmówiono prawa do świadczenia za dni w miesiącu, w którym złożono wniosek (2 przypadki) oraz nie wskazano terminu prawa do świadczenia (2 przypadki), co stanowi naruszenie art. 106 ust 3 w związku z art. 107 § 1 pkt 5 k.p.a.,
 - zasiłków okresowych, gdzie wadliwie określono przesłankę stanowiącą podstawę prawa do świadczenia, (4 przypadki) oraz nie wskazano tytułu uprawnienia do zasiłku (1 przypadek), co stanowi naruszenie art. 38 ust. 1 ustawy w związku z art. 77 § 1 k.p.a. w związku z art. 107 § 1 pkt 5 k.p.a.,
 - specjalnych zasiłkach celowych, gdzie w żadnym przypadku nie wskazano celu przyznania pomocy, co stanowi naruszenie art. 41 ust. 1 ustawy w związku z art. 107 § 1 ust. 1 pkt 5 i 6 k.p.a.
- v) uzasadniania prawnego decyzji z naruszeniem art. 107 § 3 k.p.a., z uwagi na nie wyjaśnienie stronie, w sposób prawidłowy, przywołanych w podstawie prawnej decyzji przepisów;
- w) uzasadniania faktycznego decyzji z naruszeniem art. 107 § 3 k.p.a., z uwagi na nie wyjaśnienie stronie:
- okresu przyznania prawa do zasiłku stałego,
 - powodu ustalenia prawa i okresu przyznania zasiłku okresowego, zgodnie z art. 38 ustawy,
 - powodów ustalenia prawa do zasiłku celowego i specjalnego zasiłku celowego, w odniesieniu do potrzeb strony oraz dowodów zgromadzonych w sprawie,
 - powodu ustalenia prawa do posiłku, w oparciu o wymogi art. 48 i 48b ust. 2 ustawy,
 - powodu nadania decyzji rygoru natychmiastowej zgodnie z zasadą określona w art. 108 k.p.a.

Przyczyny stwierdzonych nieprawidłowości: niedostateczna znajomość przepisów ustawy, ustawy o finansach publicznych, rozporządzenia w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych, rozporządzenia w sprawie wywiadów środowiskowych oraz k.p.a.

Skutki stwierdzonych nieprawidłowości: stwierdzone nieprawidłowości, z uwagi na ich charakter i wagę nie stanowią podstawy do negatywnej oceny

jednostki, niemniej generują skutki finansowe dla jednostki oraz wpływają na jakość realizacji zadań pomocy społecznej określonych dla gminy w ustawie.

Osoby odpowiedzialne za stwierdzone nieprawidłowości:

- Rada w zakresie podjętych uchwał,
- Burmistrz w zakresie zatrudnienia Dyrektor Ośrodka,
- Dyrektor Ośrodka w zakresie nadzoru nad realizowanymi przez jednostkę zadaniami,
- pracownicy socjalni w zakresie obowiązków określonym ustawą i k.p.a.

W związku ze stwierdzeniem nieprawidłowości, w zakresie: standardów dostępności dla osób mających problem ze swobodnym poruszaniem się, kwalifikacji Dyrektor Ośrodka oraz uchwał - zawiadomienie w tym przedmiocie przekazano organowi założycielskiemu Ośrodka w trybie art. 128 ust. 6 ustawy.

W związku z powyższym, na podstawie art. 128 ust. 1 ustawy, **zalecam:**

- 1) zwrot części dotacji przekazanej ze źródła budżetu państwa w roku 2024:
 - na wypłatę zasiłków okresowych - jako wydatkowanej niezgodnie z przeznaczeniem, w wysokości 14.435,16 zł,
 - na wypłatę zasiłku stałego – jako wydatkowanej w nadmiernej wysokości, w wysokości 1.125,15 zł,na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;
- 2) zwrot kwoty ustalonej i pobieranej za pobyt w DPS niezgodnie z zasadami ustawy, w wysokości wynikającej z iloczynu: wartości 231,05 zł oraz liczby miesięcy, w których mieszkaniec ponosił zawyżoną odpłatność⁶;
- 3) podjęcie działań w celu zapewnienia pracownikom socjalnym warunków lokalowych umożliwiających prawidłową realizację obowiązku określonego w art. 100 ust. 1 i 119 ust. 2 pkt 2 ustawy;
- 4) zawieranie w ocenie zasobów pomocy społecznej wniosków końcowych zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 16a ustawy;
- 5) terminowe i rzetelne sporządzanie sprawozdań w Centralnej Aplikacji Systemowej (CAS), zgodnie z obowiązkiem określonym w art. 17 ust. 1 pkt 17 ustawy;
- 6) dopełnienie obowiązku określonego w art. 48 ust. 11b pkt 3 ustawy;
- 7) zakończenie postępowań z nierozpoznanych wniosków o zasiłek celowy zgodnie z zasadami określonymi w ustawie i k.p.a.;

⁶ sprawa zakończona decyzją o nr. OPS.DPS.5120.1.107.2024

- 8) dokonywanie przez pracowników socjalnych ustaleń, w postępowaniach o przyznanie zasiłku na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, z uwzględnieniem zasady określonej w § 4 ust. 1-3 rozporządzenia w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego;
- 9) określanie, w trakcie postępowania o ustalenie prawa do posiłku, czy dziecko jest jego pozbawione, zgodnie z art. 48 i 48b ust. 2 ustawy;
- 10) przeprowadzanie wywiadów alimentacyjnych u osób zobowiązanych wobec uprawnionych do usług opiekuńczych zgodnie z art. 51 ust. 1 oraz art. 107 ustawy w związku z art. 77 k.p.a.;
- 11) prowadzenie kontroli jakości świadczonych usług opiekuńczych;
- 12) zawieranie umów o świadczenie SUO zgodnie z wytycznymi Wojewody, w tym zlecenie świadczenia SUO osobom posiadającym kwalifikacje, o których mowa w rozporządzeniu z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych;
- 13) ustalanie ze stroną zakresu i rodzaju SUO, o których mowa w § 2 pkt 1 lit a rozporządzenia z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych zgodnie z art. 50 ust. 5 ustawy w związku z art. 7 i 77 § 1 k.p.a.;
- 14) ustalanie jakości i liczby wykonanych SUO zgodnie z wytycznymi Wojewody;
- 15) ustalanie dochodów strony zgodnie z art. 8 ust. 3 -13 ustawy w związku z art. 77 k.p.a.;
- 16) weryfikowanie informacji i oświadczeń zgodnie z art. 107 ust. 5b pkt 5 i 7 ustawy oraz zgodnie z przepisami regulującymi postępowanie dowodowe, w tym: art. 7, 77 § 1 i art. 80 k.p.a.;
- 17) dokonywanie ustaleń w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego samodzielnie lub wspólnie z innym domownikiem;
- 18) zawiadamianie stron o wszczęciu postępowania z urzędu zgodnie z wymogami art. 61 § 4 k.p.a.;
- 19) odbieranie od strony jej zgody na przyznanie prawa do świadczeń z pomocy społecznej w przypadku postępowań wszczynanych z urzędu, zgodnie z art. 61 § 2 k.p.a.;
- 20) rozpoznawanie spraw w całości zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy oraz art. 7 i 77 § 1 k.p.a.;
- 21) formułowanie rozstrzygnięć decyzji w zakresie przyznawania prawa do zasiłku stałego, okresowego, celowego, specjalnego zasiłku celowego z uwzględnieniem charakteru przyznanych świadczeń z pomocy społecznej zgodnie oraz zgodnie z wymogami k.p.a.;

- 22) formułowanie uzasadnienia decyzji zgodnie z wymogami k.p.a. oraz z uwzględnieniem charakteru przyznanych świadczeń z pomocy społecznej.

Pouczenie

1. Jednostka organizacyjna pomocy społecznej albo kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia.
2. Wojewoda ustosunkowuje się do zastrzeżeń w terminie 14 dni od dnia ich doręczenia.
3. W przypadku nieuwzględnienia przez wojewodę zastrzeżeń jednostka organizacyjna pomocy społecznej albo kontrolowana jednostka w terminie 30 dni obowiązana jest do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń, uwag i wniosków. Informację o sposobie wykonania zalecenia należy przesać do Wydziału Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu, na adres: ul. Piastowska 14, 45-082 Opole.
4. Jednostka organizacyjna pomocy społecznej albo kontrolowana jednostka w terminie 30 dni jest obowiązana do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń, uwag i wniosków, zgodnie ze zmianami dot. uwzględnionych przez wojewodę zastrzeżeń.
5. W przypadku stwierdzenia istotnych uchybień w działalności jednostki organizacyjnej pomocy społecznej albo kontrolowanej jednostki wojewoda, niezależnie od przysługujących mu innych środków, zawiadamia o stwierdzonych uchybieniach organ założycielski tych jednostek lub organ zlecający kontrolowanej jednostce realizację zadania z zakresu pomocy społecznej.
6. Kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych - podlega karze pieniężnej w wysokości od 500,00 do 12.000,00 zł.

Z up. Wojewody Opolskiego

Ewa Pawlinów

Dyrektor

Wydział Polityki Społecznej

Pismo otrzymuje:

Rada Miejska Gorzowa Śląskiego, Urząd Miejski, ul. Wojska Polskiego 15, 46-310 Gorzów Śląski